

UN MODEL DE FORMACIÓ CONTINUADA, REFLEXIU I PARTICIPATIU

PIGRAU SOLÉ, T. (1); TARÍN MARTÍNEZ, R. (2); CARBÓ CORTINA, V. (3) y YLLA BORÉ, R. (4)

(1) d'Educació. CESIRE-CDEC tpigrau@xtec.cat

(2) Universitat Autònoma de Barcelona. rosamaria.tarin@uab.es

(3) CESIRE-CDEC. vcarbo@xtec.cat

(4) CESIRE-CDEC. rylla@xtec.cat

Resumen

Els reptes que planteja avui la comprensió del món, posen en evidència que cal una alfabetització científica i didàctica dels i de les mestres d'educació infantil i primària.

La nostra experiència en formació ens porta a afirmar que aquests grans reptes cal abordar-los des d'una perspectiva socioconstructivista de la formació.

El model de formació que presentem pretén donar resposta a les necessitats del professorat, en relació als coneixements i a la didàctica de les ciències. Proposa aprofundir en la reflexió sobre la pròpia pràctica i sobre noves propostes metodològiques, a fi d'actualitzar i millorar les competències tecnocientífiques.

1. OBJECTIUS

En la comunicació voldríem presentar un model de formació socioconstructivista basat en la pràctica reflexiva, així com les diferents estructures i modalitats de formació dissenyades. També valoracions i els aspectes de millora que ha comportat l'experiència.

2. MARC TEÒRIC 2.1. Context social de reflexió

La importància dels coneixements científics i tecnològics al món actual rau en el fet que han canviat les nostres concepcions sobre tot el que ens envolta, les relacions entre les persones i les relacions amb l'entorn.

Per donar resposta a aquests problemes necessitem un nou estil de professorat capacitat per posar a la pràctica un nou estil de pensament estratègic que permeti analitzar, contextualitzar, relacionar, actuar, integrar la incertesa, etc.; una nova acció ciutadana transformadora i una nova ètica, que orientin la construcció d'una societat més equitativa i sostenible.[1]

La introducció d'aquest model de formació en ciència vol ser una oportunitat per a generalitzar l'actualització didàctico-científica del professorat dels centres educatius.

També pretén donar resposta a les necessitats formatives en relació al coneixement de les ciències, aprofundint en la reflexió sobre la pròpia pràctica i sobre noves propostes metodològiques, a fi d'actualitzar i millorar les competències bàsiques tecnocientífiques imprescindibles per al desenvolupament de l'alumnat del segle XXI.

2.2. Context didàctic de reflexió

Els aspectes indicats fins aquí, juntament amb la incorporació dels paràmetres del socioconstructivisme a la concepció de la formació del professorat, fan que es dibuixi un nou marc formatiu.

Compartim la definició que en fa Esteve, O i altres quan afirmen que *La "pràctica reflexiva" té com a elements principals de partida les experiències de cada docent en el seu context i la reflexió sobre la pròpia pràctica..[2]*

La proposta metodològica ens permet veure l'aprenentatge com una interacció entre l'estructura personal o model inicial del professorat, d'una banda, i, d'una altra, els esdeveniments, les informacions i les noves maneres d'actuar que va experimentant.

Per tant, no podem utilitzar només una metodologia de descobriment ni de transmissió, sinó un enfocament que utilitzant diferents estratègies afavoreixi interpretacions científiques de fets i fenòmens amb la finalitat d'implicar-se en la millora de l'entorn.

3. DESENVOLUPAMENT DEL TEMA 3.1. Concreció del model de formació

Aquesta línia de treball fa emergir noves necessitats científiques i didàctiques de formació tot integrant el pensament complex i una visió socioconstructivista i de treball en valors.

Remarquem, entre d'altres:

Ø Ajudar a fer evolucionar els models explicatius del professorat des d'una ciència bàsicament descriptiva cap a una ciència que ajudi a modelitzar, és a dir, a construir entramats d'idees per interpretar els fets i fenòmens de l'entorn.

Ø Contemplar les competències científiques presents en el currículum, tenint en compte que no es busca tan sols la integració de sabers diversos en la interpretació de fets i en l'actuació, sinó també la contextualització i la funcionalitat del coneixement (aplicació a situacions socialment rellevants) i l'autonomia per aprendre i actuar.

Ø Partir de la base que per aprendre, seguint aquesta metodologia, cal que el professorat autoreguli les seves dificultats i errors; i, per aconseguir-ho, cal afavorir una relació i comunicació "cooperativa" entre els membres del grup, tenint en compte la diversitat existent, tant de "sabers" com d'experiències, de manera que sigui tot el grup el que aprengui i reguli el seu aprenentatge.

També caldrà reflexionar sobre els recursos i la utilització que en fem, ja que una organització i gestió

determinada de centre i d'aula és el resultat del procés didàctic i estructural que cada comunitat educativa ha pogut fer.

Això justifica la presència d'eines i programes informàtics adaptats a l'alumnat. La força de l'enfocament didàctic en què es basa, recau principalment en el paper del professorat en la gestió de l'aula, en la contextualització de temes i materials i el fet de passar de l'ús de les eines TIC a concebre entorns TAC.

3.2. Diferents estructures i modalitats organitzatives del model de formació

a) Formació de formadors i formadores

En el curs 2005-2006 es va iniciar un pla pilot de formació en ciències, per a l'ed. inf. i prim.. Tenia com a objectius:

- Ø Formar un equip de professorat, capaç de reflexionar col·lectivament sobre el propi procés d'aprenentatge, a fi d'intercanviar estratègies, recursos i experiències.
- Ø Afavorir una actualització tecnocientífica i didàctica de l'equip.
- Ø Utilitzar espais virtuals d'aprenentatge (EVA)
- Ø Reflexionar col·lectivament sobre els problemes sorgits en la formació, intentant trobar solucions compartides a les situacions plantejades.
- Ø Desenvolupar habilitats personals i socials com l'autonomia, la creativitat, l'empatia, l'assertivitat...
- Ø Dissenyar l'avaluació reguladora i dialogant de la tasca formadora.
- Ø Saber treballar en grup, de forma cooperativa i poder reflexionar sobre la tasca de fer de mestres d'altres mestres.
- Ø Aconseguir la implicació personal i social del professorat, per tal que esdevingui un agent actiu dins el seu territori.

Per donar resposta a aquest projecte es va aconseguir del Dep.d'Educació que un grup de mestres estiguessin alliberats mitja jornada del seu propi centre.

En l'actual curs 2008-09 l'equip, que encara disposa d'aquestes condicions laborals, ha quedat reduït a dotze persones, distribuïdes en tot el territori.

Paral·lelament s'ha anat creant un equip ampliat que, tot i treballar a jornada completa en els seus centres, continua la seva formació i alhora dóna resposta a les demandes de formació de la seva zona.

L'equip està connectat en xarxa virtual d'aprenentatge dinamitzada des del CDEC. A més participen en els

grups de ciències dels ICE's de les diferents Universitats.

b) Formació de mestres

L'equip de formació està realitzant diverses activitats proposades pel CESIRE-CDEC o pels PFZ.

Poden ser tallers i assessoraments a mestres d'un mateix centre o seminaris i acompanyaments lligats a algun pla d'innovació (ACTICIP)[3]

3.3. Valoracions a) Equip de formadores i formadors

S'han utilitzat diferents instruments per valorar la seva percepció de la formació que han rebut al llarg dels tres cursos, i que han impartit professorat dels Dep. de Didàct. de les Ciènc. de les Univ. i el professorat del CDEC..

En el Congrés es presentaran i valoraran algunes dades del buidatge dels diferents instruments.

b) Mestres assistents a la modalitat formativa "Curs ACTICIP"(Curs 2005-06)

Curs presencial de 20 h destinat als mestres dels centres que varen rebre la dotació de "l'ACTICIP".

En el Congrés es presentaran i valoraran algunes dades del buidatge dels diferents instruments utilitzats.

c) Mestres assistents a la modalitat formativa "Acompanyament de l'ACTICIP." (Curs 2007-08)

Curs presencial de 3 sessions i 6 h anuals (una sessió trim.), durant tres anys. Es va iniciar el 06-07.

Destinada als mestres dels centres que varen rebre la dotació de "L'ACTICIP" i van realitzar el curs de formació inicial..

El professorat assistent havia de respondre un ampli qüestionari de satisfacció

4. CONCLUSIONS

Els reptes que planteja avui la comprensió del món, posen en evidència que cal una alfabetització científica i didàctica del professorat.

Valorem positivament aquest model de formació perquè ha generat un grup de formació amb gran solidesa com a col·lectiu, capaços d'entomar aquest repte.

Constatem que la formació donada fins ara és un bon inici i tant sols podrà evolucionar satisfactòriament si s'aconsegueix articular seguiments en grups o xarxes dins de cada territori.

5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Sanmartí, N., i altres. (2005) *Curs per a l'actualització... Materials de formació*. Dep. d'Educ. i Univ. de la Gen. de Catalunya. Bcn,
- Bonil, J. i altres (2004). Un nuevo marco para orientar ... el paradigma de la complejidad. *Investigación en la escuela*, 53. Sevilla.

- Esteve, O., Carandell, Z. i Keim, L. "Pràctica Reflexiva" http://www.xtec.net/formacio/practica_reflexiva/
-

[1] BONIL, J., SANMARTÍ, N., TOMÁS, C., PUJOL, R. M. Un nuevo marco para orientar respuestas a las dinámicas sociales: el paradigma de la complejidad. *Investigación en la escuela*, 53. Sevilla, 2004, pàg. 5-19.

[2] ESTEVE, O/ CARANDELL, Z/ KEIM, L http://www.xtec.net/formacio/practica_reflexiva/

[3] ACTICIP: Aula de ciències amb suport TIC a ed. Infantil i Primària

CITACIÓN

PIGRAU, T.; TARÍN, R.; CARBÓ, V. y YLLA, R. (2009). Un model de formació continuada, reflexiu i participatiu. *Enseñanza de las Ciencias*, Número Extra VIII Congreso Internacional sobre Investigación en Didáctica de las Ciencias, Barcelona, pp. 3619-3623
<http://ensciencias.uab.es/congreso09/numeroextra/art-3619-3623.pdf>